

İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI

İSLAMİYET ÖNCESİ ARAP YARIMADASI (Cahiliye Dönemi)

Arap yarımadasının en önemli bölgeleri **Hicaz, Necid ve Yemendir**. Hicazda ticaret, Necid de hayvancılık Yemende ise tarım yoğun olarak yapılmaktadır. Hicaz ticaret yollarının geçtiği, Mekke, Medine ve Taif şehirlerini içine almaktadır. Arapların çölde yaşayanlarına **bedevi**, şehirde yaşayanlarına **medeni** adı verilmiştir.

*Arap yarımadasında puta tapıcılık (putperestlik) yaygın olmakla beraber Musevilik, Hristiyanlık ve Hanef dinine inananlar da vardı. Mekke'de bulunan Kâbe kutsal bir mekandı, **Hubel, Lat, Menat, Uzza** isimli putları burada bulunuyordu.

*Mekke'deki putlar ziyaret edilip kurban kesilir, burada panayırlar kurulurdu.**(Ukaz Panayırı)**

*Araplar kabileler halinde göçebe bir yaşam sürüyorlardı. Kan davaları yaygındı.

*Kölelik anlayışı vardı. Kadınların hiçbir hakkı yoktu.

Not: İslam tarihinde İslamiyetten önceki dönem Cahiliye Dönemi olarak adlandırılmıştır.

İslamiyet'in Doğuşu Ve Yayılışı

Hz. Muhammed 571 yılında Mekke de doğdu. Annesi Amine, Babası Abdullah'tır. Küçük yaşta yetim ve öksüz kalmış, dedesi(Abdülmüttalip) ve amcasının (Ebu Talip) yanında büyümüştür. Gençlik döneminde ticaretle ilgilenmiş 25 yaşında Hz. Hatice ile evlenmiştir. Güvenilir kişiliğinden dolayı Mekkeliler ona '**Muhammed-ül Emin**' unvanını vermişler. Mekke'de haksızlığa uğrayanların haklarını ve mallarını korumak için kurulan "Hilfu'l Füdul Cemiyeti" ne katıldı.

Hz. Muhammed, 610 yılında 40 yaşındayken peygamberlikle görevlendirilmiş ve İslam dinini yaymaya başlamıştır. Mekkeliler İslamiyetin yayılışını engellemeye çalışmış.

İslamiyeti kabul eden ilk dört kişi: Hz. Hatice, Hz. Ali, Hz. Zeyd ve Hz. Ebubekir.

Mekkelilerin İslam Dinine Karşı Çıkmalarının Nedenleri

-İslamiyet'in insanları eşit olarak kabul etmesi(köle ve soylu ayrımı olmaksızın)

-İslamiyet'in kabile üstünlüğünü

-Mekke'nin ileri gelenlerinin ekonomik durumlarının zedeleneneğinden endişe duymaları

-Mekkelilerin geleneklerinden vazgeçmek istememeleri

Mekkelilerin baskı ve işkencelerinin artması nedeniyle ilk hicret Habeşistan'a 615 yılında yapılmıştır.

621 ve 622 yıllarında gerçekleşen "Akabe Biatları" ile Medineliler Hz. Muhammed'i Medine'ye davet etmişlerdir.

HİCRET VE MEDİNE İSLAM DEVLETİ (622)

Hicretin Nedenleri

-Mekkelilerin Müslümanlara karşı baskılarını artırmaları

-Hz. Peygamberin İslamiyet'i yaymak istemesi

Mekke Müşriklerin baskıları sonucu Hz. Muhammed Müslümanlar ile birlikte Medine'ye göç etmeye karar verdi. Müslümanların inançları uğruna yaptıkları bu göçe **Hicret** denir. Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara **Muhacir**, Medineli yerli Müslümanlara ise **Ensar** denmiştir

Hicretin Sonuçları

-Medine'de İslam şehir devleti kurulmuştur.

-Muhacirlerle Ensar kardeş ilan edilmiştir. Böylece Müslümanlar arasında sosyal dayanışma artmıştır.

-Müslümanların Medine'ye yerleşmeleri Mekkelilerin kullandığı Şam ticaret yolunu tehlikeye sokmuştur.

-Medine de yaşayan Yahudi ve Hristiyanlarla Medine sözleşmesi yapıldı. **Bu sözleşme İslam tarihinin ilk anayasası kabul edilmiştir.**

Hz. Muhammed Devri Siyasi Olayları

Bedir Savaşı (624)

Nedenleri:

-Medine'ye hicret eden Müslümanların Mekke'deki mallarının yağmalanıp Şam'da satılması üzerine Hz. Muhammed'in buna bir misilleme olarak Şam'dan dönen kervanın mallarına el koymak istemesi

-Mekkelilerin Müslümanları ortadan kaldırmak istemeleri

Bu gelişme üzerine Mekkelilerle Müslümanlar arasında Bedir Savaşı yapılmıştır.

Sonuçları:

-Müslümanlar siyasi ve dini yönden daha güçlü hale gelmiştir.

-Hz. Muhammed'e olan güven artmıştır.

-Elde edilen ganimetler paylaştırılmıştır.

-Şam ticaret yolu Müslümanların kontrolüne geçmiştir.

-Esirlerden on Müslümana okuma-yazma öğretenler serbest bırakılmıştır.**(İslamiyetin eğitim öğretime verdiği önem ve teşviki gösterir**

Uhud Savaşı (625)

Nedenleri:

-Bedir Savaşı'nda mağlup olan Mekkelilerin, bu yenilginin acısını çıkarmak istemeleri

-Mekkelilerin daha fazla kuvvetlenmeden Müslümanları yok etmek istemeleri

-Medinedeki Yahudilerin Mekkelileri Müslümanlara karşı kışkırtması

Sonuçları:

-Uhud Dağı eteklerinde yapılan savaşta Müslümanlar kaybettiler.

-Müslümanlar Mekkelilere karşı ilk ve tek yenilgilerini aldılar.

Hendek Savaşı (627)

Nedenleri:

-Yahudilerin maddi destek vererek Mekkelileri kışkırtması

-Mekkelilerin Müslümanların son bir darbe ile gelişmesini engellemek istemeleri

Sonuçları:

- Yapılan savaşta Müslümanlar kazandı.

-Müslümanların kuvvetlerinin arttığı ve mağlup edilemeyeceği Mekkeliler tarafından anlaşılmıştır.

-Mekkelilerin mağlup olmasıyla etraftaki kabileler arasında İslamiyetin yayılması hızlanmıştır.

-Hendek Savaşı Müslümanların son savunma savaşı oldu. Bu savaştan sonra Mekkeliler savunmaya çekilmiştir.

Hudeybiye Antlaşması (628)

Medine'ye hicret eden Müslümanlar Mekke'ye gidip Kabe'yi ve akrabalarını ziyaret etmek istediler. Mekkeliler Hz. Muhammed'in önderlik yaptığı bu grubu Mekke'ye sokmadılar.İki taraf arasındaki görüşmeler sonucunda antlaşma imzalanmıştır.

Maddeleri:

-Her iki taraf on yıl süreyle birbiriyle savaşmayacak.

-Müslümanlar, o yıl Mekke'ye girmeyecekler, ancak ertesi yıl üç gün süreyle Kâbe'yi ziyaret edebilecekler.

-Mekkelilerden Medine'ye sığınanlar iade edilecek, Müslümanlardan Mekke'ye sığınanlar ise iade edilmeyecek.

-Her iki taraf istediği kabilelerle ittifak yapabilecek ancak asker ve silah yardımı yapılmayacak.

Hudeybiye Antlaşması'yla;

-Müslümanların siyasi bir varlık olarak imzaladıkları ilk antlaşmadır. Böylece Mekkeliler Müslümanları hukuken tanımıştır.

-Müslümanlarla Mekkeliler arasında kaynaşma olmuş, İslamiyet Mekkeliler ve etrafındaki kabileler arasında yayılmıştır.

-Taraflar arasında sert davranışlar yumuşamış, buna paralel olarak ticaret faaliyetleri artmıştır.

Hayber'in Fethi (629)

Nedenleri:

-Yahudilerin, Müslümanların Şam ile olan ticari faaliyetlerini engellemeleri

Sonuçları:

-Yahudilerin vergi ödemeleri şartıyla burada yaşamalarına izin verildi.

-Şam ticaret yolunun güvenliği kesin olarak sağlanmıştır.

Mute Savaşı (629)

Nedeni: Bizans egemenliğindeki Gassanilerin, İslamiyeti anlatmak için gönderilen elçiyi öldürmeleri.

Sonuçları:

-Müslümanlar bu savaşta Bizans ordusuna karşı kesin bir başarı sağlayamamıştır.

-**Bizans ile Müslümanlar arasında yapılan ilk savaş** olması yönüyle önem taşır.

Mekke'nin Fethi (630)

Nedeni: Mekkeli müşriklerin Hudeybiye Antlaşması'na uymaması.

Hz. Muhammed, Mekkeliler üzerine 10.000 kadar askerle sefere çıktı. Müslümanlar şehri kuşatmış, ciddi bir direnişle karşılaşmadan şehir fethedilmiştir.

Sonuçları:

-Kâbe Müslümanların eline geçmiş ve putlardan temizlenmiştir.

-Arabistan'da Müslümanların karşısındaki en büyük engel ortadan kaldırılmıştır. Müslümanlar Arap Yarımadası'ndaki en büyük siyasi güç haline gelmiştir.

Huneyn Savaşı ve Taif Seferi (630)

Nedeni: Putperest Arap kabilelerinin Müslümanları Mekke'den atmak için Huneyn'de toplanmaları.

Sonucu: Huneyn Savaşı, Müslümanların zaferiyle sonuçlanmıştır. Taif Müslümanları eline geçmiştir.

Tebük Seferi(631)

Nedeni: Bizans'ın Arabistan üzerine bir sefer düzenleyeceğinin haber alınması.

Hz. Muhammed orduyla Tebük'e kadar gitti. Ancak haberin asılsız olduğu anlaşıldı. Gassaniler bu sefer sırasında İslamiyeti kabul etti

Tebük Seferi, Hz. Muhammed'in son seferi olmuştur.

Veda Haccı ve Hz. Muhammed'in Vefatı(632)

Hz. Muhammed, Tebük Seferi'nden Medine'ye döndükten bir yıl sonra hac yapmak amacıyla Mekke'ye gitmiştir. Veda Haccından sonra Hz. Muhammed rahatsızlanarak 632'de 63 yaşındayken vefat etmiştir.

Dört Halife Devri (632-661)

Halife: Hz. Muhammed'den sonra İslam Devleti'nin başına geçen Müslümanların imamlığını ve şeraitin koruyuculuğunu yapan kişiye denir.

Hz. Muhammed, vefatı sırasında yerine kimseyi tayin etmemiştir. Müslümanlar Hz. Ebubekir'i halife seçtiler.**Dört Halife Devri'**nde Halifeler seçimle belirlendiği için, bu döneme **"Cumhuriyet"** denilmiştir.

1.Hz. Ebubekir Dönemi (632-634)

İç Olaylar

*Hz. Muhammed'in vefatından sonra zekat vermeyen ve dinden dönenlerle(ridde olayı) mücadele edilerek düzen sağlanmıştır.

*Yalancı peygamberler ortadan kaldırılmıştır.

*Kur'an-ı Kerim ayetleri toplanarak bir kitap haline getirilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in kitap haline getirilmesinde;

-Hz. Muhammed'in vefat etmesi

-Yalancı peygamberlerin ortaya çıkması

-Hafızların savaşlarda şehit olmaları

-Ayetlerle hadislerin birbirine karışmasının önlenmek istenmesi

-Kuran ayetleri arasına rivayetlerin girmesinin önlenmek istenmesi

-Kuran'ın yazılı olduğu malzemenin (deri, taş, ağaç gibi) korunmasındaki zorluklar etkili olmuştur.

* **Yermük Savaşı (634)** ile Bizanslılar yenilgiye uğratarak Suriye'nin kapıları Müslümanlara açılmış oldu.**Yermük Zaferi Bizans'a karşı kazanılan ilk zaferdir.**

2.Hz. Ömer Dönemi (634-644)

Hz.Ebubekir'in vasiyeti üzerine halife seçilmiştir.

Siyasal Gelişmeler

*Bizans'la yapılan **Ecnadin Savaşı (636)** ile Suriye'nin tamamı fethedildi.

*637'de Kudüs ve Filistin alındı.

*İran'daki Sasani İmparatorluğu ile ilk savaşlar bu dönemde yapılmıştır. 634'teki **Köprü Savaşı** kaybedilmesine rağmen **636 Kadisiye, 637 Celula** ve nihayet **642 Nihavent Savaşı** sonucunda Sasani İmparatorluğu ortadan kaldırılarak İran ve Irak toprakları Müslümanların eline geçmiştir.

*Azerbaycan fethedilmiştir.

*639'da Mısır ve Libya alınarak Müslümanlar ilk kez Afrika kıtasında fetihlere başlamışlardır.

Dört Halife döneminde en çok fetihlerin yapıldığı dönem Hz. Ömer dönemidir.

Diğer Gelişmeler

- Fethedilen yerler eyaletlere ayrılarak buralara valiler atandı.
- Adliye teşkilatı oluşturularak kadılar görevlendirildi.
- Güçlü bir ordu oluşturularak ordugah şehirleri kurulmuştur.
- Askeri posta teşkilatı kurulmuştur
- İkta sistemi** ilk defa bu dönemde uygulanmıştır.
- Gayri Müslimlerden haraç vergisi alınmaya başlanmış,(Gayrimüslimlerden alınan ürün vergisi)
- Beyt'ül mal (devlet hazinesi)** kurulmuştur.
- Cizye alınmaya başlanmıştır.(Gayrimüslimlerden alınan güvenlik vergisi)
- Hicri takvim kullanılmaya başlandı (639).
- İslam Devleti bir imparatorluk halini almıştır.

3.Hz. Osman Dönemi (644-656)

- *Hz. Ömer'in vefatı ile altı kişilik bir **Şura** tarafından seçilmiştir.
- *İran'ın fethi tamamlanmış, Trablusgarp ve Tunus fethedilmiştir. Kafkaslara giren İslam orduları Hazarlara yenilerek Kafkasların güneyine çekilmiştir.
- *Şam'da ilk kez donanma kurulmuş, Kıbrıs bu donanmanın seferleri sonucunda vergiye bağlanmış. Donanmanın güçlenmesi ile Doğu Roma donanması ile deniz savaş yapılmış. **Zatus Savari** adıyla anılan bu zafer **Müslümanların ilk deniz zaferidir.**(655)
- Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak önemli şehirlere gönderilmiştir.** (651).
- Hz. Osman döneminde;
- Önemli görevlere Emevi ailesinden kişilerin getirilmesi
- Ganimet gelirlerinin azalması ve orduda memnuniyetsizlikler isyanları başlatmıştır.
- Bu olaylar neticesinde Hz. Osman Şehit edildi.

4.Hz. Ali Dönemi (656-661)

- *Hz. Ali'nin halife seçilmesinden kısa bir süre sonra, Hz. Osman'ın katillerinin bulunmasında yavaş davranıldığını ileri süren Hz. Muaviye ve Hz. Aişe, Hz. Ali'nin halifeliğini tanımadılar.
- Cemel Vakası (Deve Olayı) (656)**
- Bu nedenle Hz. Aişe ile Talha ve Zübeyr gibi sahabelerin topladığı ordu ile Hz. Ali'nin ordusu arasında savaş yapılmıştır (656).Müslümanlar arasında yapılan bu savaşı Hz. Ali kazanmıştır. Hz. Aişe Medine'ye gönderildi. Devlet merkez Medine'den Küfe'ye taşındı.
- Sıffin Savaşı (657)**
- *Şam'da halifeliğini ilan eden Hz. Muaviye ile Hz. Ali arasında **Sıffin Savaşı** yapılmıştır (657).Hz. Ali galip gelmek üzereyken Hz. Muaviye taraftarlarının mızrakların ucuna Kur'an yaprakları takması savaşın durmasına ve Hakem Olayı'na neden olmuştur.
- Hz. Muaviye-Amr bin As'ı, Hz. Ali Ebu Musa el-Eşari'yi hakem seçmiştir. Hile ile Muaviye Halife oldu
- Hakem Olayı** İslam dünyasındaki ilk siyasi ayrılıklara neden olmuştur. Müslümanlar 3 gruba bölünmüştür:
- Hz. Ali taraftarları
- Hz. Muaviye taraftarları
- Hariciler
- Hariciler; 661'de Hz. Ali'yi şehit etmişlerdir.
- Hz. Ali'nin şehit edilmesinden sonra Hz. Hasan halife seçilmiş, ancak Muaviye'nin halifelikteki ısrarı üzerine Hz. Hasan kan dökülmemesi için bazı şartlarla halifeliği Hz. Muaviye'ye bırakmıştır.

EMEVLER DÖNEMİ (661-750)

- *Hz. Hasan halifelikten çekilince **Muaviye** merkezi **Şam** olan Emevi Devletini kurdu.
- *Muaviye döneminde, iç düzen yeniden sağlanırdıktan sonra, fetihler yeniden başlatılmıştır.
- İstanbul iki kez Müslümanlar tarafından kuşatılmış(668-674), fakat başarı sağlanamamıştır.
- *Muaviye ölmeden oğlu Yezid'i veliaht ilan etti. **Böylece halifelik babadan oğula geçen saltanata dönüşmüştür.**

Kerbela Olayı(10 Ekim 680)

Yezid döneminin en önemli gelişmesi **Kerbela Olayı**'dır. Yazid'in halifelerini kabul etmeyen Kufeliler Hz. Hüseyini Kufeye davet ettiler.Fakat Yezid'in komutanı Ubeydullah, Hz. Hüseyin'i ve yanındakileri Kerbela'da durdurdu.Bir müddet sonra Hz. Hüseyin'i ve yanındakileri kılıçtan geçirdi (10 Muharrem 680).

Bu olay Müslümanların; **Şiiler** ve **Sünniler** şeklinde kesin olarak gruplara ayrılmasına neden olmuştur. Kerbela'da Hz. Peygamberin torununun şehit edilmesi, İslam dünyasında Emevilere karşı isyanların çıkmasına ve düşmanlığın artmasına neden olmuştur.

Abdülmelik döneminde Arapça resmi dil olarak kabul edilmiş, ilk İslam parası dinar ve dirhem bastırılmıştır.

Gelir gider kontrolü için **Divan'ül Harac**, resmi yazışmalar için **Divan'ül Hatem** kuruldu.

Halifenin güvenliğini sağlamak için Muhafız Birliği kuruldu.

***Velid** döneminde Tarih b. Ziyad komutasındaki İslam orduları 711'de **Kadiks Savaşı**'yla İspanya fethetmiştir. Daha sonra buraya Endülüs ismi verilmiştir.

*Müslümanlar 732'de **Puvatya Savaşı**'nda Franklara yenilinceye kadar ilerlediler. **Puvatya Savaşı** sonucunda Avrupa'daki son sınır Pirene Dağları olarak kalmıştır.

Emeviler Horasan bölgesini ele geçirmiş, Maveraünnehir bölgesine girmiş Buhara, Semerkant ve Taşkent'i ele geçirmiş, Türgişler ve Hazarlar gibi Türk devletleriyle mücadele etmişler.

Emevilerin yıkılmasında,

-Arap milliyetçiliği yapmaları ve diğer milletlere değer vermemeleri (Mevali Politikası)

-Fetih hareketlerinin durması

-Abbasi ve Şiiilerin yıkıcı faaliyetleri

-Emevilerin Hz. Muhammed'in soyundan gelenlere iyi davranmamaları

-Arap kabileleri arasındaki rekabetin savaflara dönüşmesi

-Emeviler Devleti, Horasan valisi Ebu Müslim isyanı ve Emevi halifesi Mervan'ın öldürülmesiyle sona erdi.

***Emevilerin Arapları üstün görme politikası (Arap milliyetçiliği) İslamiyetin yayılmasını engellemiştir.**

***İlk kez İslam mimarisi Hristiyan mimarisiyle yarışabilecek seviyeye gelmiştir.(Şam'da Emeviye Camii, Kudüs'te Kubbetü's Sahra)**

ENDÜLÜS EMEVİ DEVLETİ (756-1031)

*Emevi ailesinden Halife Hişam'ın torunu Abdurrahman tarafından İspanya'da kuruldu.**(Avrupa'da kurulmuş ilk İslam devletidir.)**

*Başkenti Kurtuba'dır.

*Daha çok bilim ve kültür alanında ilerlemişler ve Avrupa'nın kültürel yönden gelişmesini sağlamışlardır. Avrupa'da Rönesans hareketlerine etki etmişlerdir.

*Kütüphane, medrese ve mimarisiyle ünlüdür. (Kurtuba, Gırnata'da)

*Devlet Hristiyanların saldırıları sonucu 1031 yılında parçalandı.

Beni Ahmer Devleti(1232-1492)

Kurucusu **Muhammed Bin Ahmer** Başkenti **Gırnata** olup kültür ve uygarlık alanında ilerledi. Kastilya Kraliçesi İzabel ile Aragonya Kralı Ferdinand'ın evlenmesiyle İspanya birliği kurulmuş. Bu da Beni Ahmer Devleti'ni zor durumda bıraktı.

*1492 yılında İspanya'da İslam egemenliği sona erdi. İspanya'daki Müslümanları ve Yahudileri Oruç Reis ve kardeşi Hızır Reis(Barbaros) gemilerle Kuzey Afrikaya taşıdılar. Osmanlılar da İspanya'dan çıkarılan Müslümanları ve Yahudileri ülkeye kabul ettiler.

-**El Hamra Sarayı** önemli mimari eserleridir.

ABBASİLER DÖNEMİ (750-1258)

***Ebul Abbas Abdullah**, Kufe'de Ebu Müslim tarafından halife ilan edilerek Abbasi Devleti kurulmuştur. 751'de yapılan Talas Savaşı'nda Türkler Karluk, Yağma ve Çiğil boyları Abbasilere yardım etmiş, savaştan sonra da İstamiyeti kabul etmişlerdir.

*Halife Mansur döneminde **Bağdat** başkent yapılmıştır.

*Abbasiilerin en parlak dönemi Harun Reşid dönemidir. Bu dönemde halkın yaşam standartı yükselmiş, kültür ve mimari alanda çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde Bağdat bilim ve kültür merkezi haline geldi.

Halife Memun Bağdat'ta bilimsel araştırma merkezi olan "**Dar'ül Hikmeler**" açtı.

Harun Reşid döneminde Bizans sınırında "**Avasım**" adı verilen şehirler kuruldu ve bu şehirlere Türkler yerleştirilmiştir.**(Abbasiilerin sınır güvenliği sağlanmıştır.)**

*Mutasım döneminde Türklere önem verilmiş, orduda, ordu komutanlıklarında ve valiliklerde görev verilmiş, Türklerin diğer milletlerle karışmasını ve savaşçı özelliklerinin kaybolmasını önlemek amacıyla Bağdat yakınlarında “Samarra” şehri kurularak onları buraya yerleştirmiştir.

- Hz. Ömer Döneminde kurulan divana Emeviler döneminde yenileri eklendi. Abbasilerde geliştirilerek devlet işlerinin yürütüldüğü en önemli kurum haline geldi. Başlıca divanlar;

Divan-ı İnşa: Devletin yönetim işlerini yürütmüş

Divan-ı Adl: Adalet işlerine bakmış.

Divan-ı Mezalim: Halkın şikayetlerini dinler ve sorunlarına çözüm üretir.

Divan-ı Tevki: Valilerin gelir ve giderleriyle ilgilenmiştir.

Divan-ı Bir: Vakıf işlerini yürütür

IX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Abbasi halifelerinin otoritesinin zayıflaması nedeniyle eyaletlerdeki askeri valiler bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamışlardır. **Tavaif-ül Mülük** denilen devletler ortaya çıkmıştır. Abbasi topraklarında kurulan bu devletler şunlardır:

-Samanoğulları -Tolunoğulları, İhşitler -Büveyhoğulları, Tahiriler - Ağlebiler

* Büveyhoğullarının Abbasi halifesine baskı uygulaması nedeniyle 1055 yılında Büyük Selçuklu sultanı Tuğrul Bey Bağdata girerek halifeyi bu durumdan kurtardı.

Abbasilerin Yıkılış Nedenleri:

-Emir-ül Ümeraların keyfi tutumları

-Hassa ordularını yabancılardan kurmaları

-Fetih hareketlerinin durması

-Moğolların Bağdat'ı işgal etmeleri

*1258'de İlhanlı hükümdarı Hülagu, Bağdat'ı işgal ederek Abbasileri yıkmış.

Not: Moğol İstilasası sırasında Bağdat'ta binlerce el yazması eserin bulunduğu kütüphaneler yakılıp yıkılmıştır.

Abbasilerin Genel Özellikleri

-Abbasiler döneminde Emevilere göre daha az fetih yapılmıştır.

-Abbasiler Arap olmayan uluslara hoşgörüyle yaklaşmış ve İslamiyet'in daha fazla yayılmasını sağlamışlardır.

-Bu dönemde Emevilere göre bilim ve kültür alanında daha çok gelişme gözlenmiştir.

-Türkler ilk kez bu dönemde İslamiyet'i kitleler halinde benimsemişlerdir.

-Abbasilerin denizciliğe önem vermemeleri ticari ve askeri alanda gelişmelerini engellemiştir.

-İlk kez Abbasi Halifeliği sırasında dünyada halifelikçe bağlı yeni devletler kurulmuştur.

TÜRK İSLAM BİLGİNLERİ

İslami Bilimler

Tefsir: Kuran-ı Kerimi açıklayan ve yorumlayan bilimdir. Bu bilimle uğraşanlara **Müfessir** denir. (Taberi, Zemahşeri)

Hadis: Hz. Muhammed'in Müslümanları aydınlatmak için söylediği sözlere denir. Bu bilimle uğraşanlara **Muhaddis** denir. (Buhari, Tirmizi, Müslim, Ebu Davud)

Fıkıh: İslan hukukuna fıkıh, bu bilimle uğraşanlara **Fakih**, verdikleri kararlara da fetva denir. (Ebu Hanife, İmam Şafi, İmam Maliki, İmam Hambel)

Kelam: İmanın esaslarını ortaya koyan ve bunu akıl mantık yolu ile savunan bilimdir. (İmam Gazali, İmam Maturidi, İmam Eşari)

Tasavvuf: Allahı tanımayı ve ona kalp yolu ile yaklaşmayı amaçlayan bilimdir. (Muhyiddin Arabi)

Kıraat: Kuranın doğru okunmasını sağlayan bilimdir.

İslam Bilginleri

Farabi: Muallim-i Sani olarak bilinir. Felsefe, tıp, musiki, matematik alanında çalışmalar yapmış. **Kitab'ül Musiki**, ve **İhsa'ül Ulum** önemli eserleridir.

İbn-i Sina: Tıp alanında çalışmalar yapmış, **El Kanun Fı't-Tıp** önemli eseridir.

Harezmi: Matematik ve Astronomi çalışmaları yaptı. **Zicü'l Harezmi** önemli eseridir.

Biruni: Matematik, Coğrafya, Astronomi çalışmaları yapmış, **Kitabü's Seydelefi't-Tıp** önemli eseridir.

SAMET KILIÇ

Oltu Nenehatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi